

Κρύβουν... βόμβες κάτω από το χαλί

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ
«Υστερα από τέτοια ύφεση, η οικονομία θα έπρεπε να καλπάζει»

Στα δύο πρόσωπα της ελληνικής οικονομίας αναφέρεται από τη πλευρά του ο Γιώργος Παγουλάτος, καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Χαρακτηρίζει αφενός ως θετική εξέλιξη τη μεγέθυνση 1,4% που κατέγραψε πέρυσι το ΑΕΠ, αφετέρου όμως ως απογοητευτική επίδοση, αν συγκριθεί τόσο με τις αρχικές προβλέψεις, όσο και με τον ρυθμό μεγέθυνσης της υπόλοιπης ευρωζώνης. Βλέποντας την ακόμη μεγαλύτερη εικόνα, μιλά για την αρνητική τα τελευταία χρόνια αποταμίευση ως ποσοστό επί του διαθέσιμου εισοδήματος, που μειώθηκε περαιτέρω το 2017 (σε -7,5%) λόγω της υπερφορολόγησης, την ιδιωτική κατανάλωση που για τον ίδιο λόγο παρέμεινε στάσιμη, και τον δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης που βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο όλης της ΕΕ-28. Και μπορεί, η περσινή ασθενική ανάπτυξη να στηρίχθηκε σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση των επενδύσεων (σε μεταφορικό και μηχανολογικό εξοπλισμό), που μειώνουν κάπως το τεράστιο κενό αποεπένδυσης των τελευταίων ετών, όμως η αύξηση των εξαγωγών (μεταποίηση και τουρισμός) απέτυχε να συμβάλει θετικά στο ΑΕΠ, καθώς αντισταθμίστηκε από την αντίστοιχη αύξηση των εισαγωγών. Κατά τον κ. Παγουλάτο, «ύστερα από μια τόσο βαθιά και παρατεταμένη ύφεση, και τόσο εκτεταμένη προσαρμογή, η οικονομία θα έπρεπε να καλπάζει. Όμως η έλλειψη δυναμισμού υπονομεύει την προσπάθεια να κερδηθεί η εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών, ως απαραίτητη προϋπόθεση επιβίωσης στη μεταμνημονιακή εποχή».

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΙΝΤΙΚΑΚΗ
Σε μια στιγμή που η Ελλάδα βρίσκεται με το μισό πόδι έξω από τη χρηματοδοτική ασφάλεια του μνημονίου και η κυβέρνηση ετοιμάζεται να παρουσιάσει το «ολιστικό», όπως το αποκαλεί, αναπτυξιακό σχέδιο, κανείς από τους δείκτες της οικονομίας δεν προϊδεάζει για μια στιβαρή ανάκαμψη και υπέρβαση της κρίσης. Αδυναμία τιθάσευσης της ανεργίας ειδικά στους νέους, μέτριες επιδόσεις στις μεταρρυθμίσεις, χαμηλό σκορ στη προσέλκυση επενδύσεων και φορολογικά-ασφαλιστικά βάρη από τα υψηλότερα στον ΟΟΣΑ, έχουν αποτέλεσμα να αυξάνεται η στρατιά των οικονομικά «αιχμαλώτων» Ελλήνων στο Δημόσιο, τα ταμεία και τις τράπεζες, η ιδιωτική κατανάλωση να παραμένει υποτονική, το οικονομικό κλίμα να επιδεινώνεται.

Σίγουρα, η Ελλάδα δεν απειλείται με τυφώνα αντίστοιχο του 2015, αλλά η καθήλωση της οικονομίας σε ασθενικούς ρυθμούς ανάπτυξης αποτελεί δυσάρεστο οινόν. Πολλώ δε μάλλον, όταν δεν έχουμε πλέον την πολυτέλεια του χρόνου να προσδοκάμε ότι αν κάτι δεν πάει καλά, προλαβαίνουμε να διορθωθεί. Πλέον η άμμος στην κλεψύδρα έχει αδειάσει. Στο νήμα της εξόδου από το πρόγραμμα και στον απόηχο των τελευταίων δηλώσεων του πρωθυπουργού ότι ανατέλλει μια νέα εποχή ελπίδας και αισιοδοξίας με το πέρασμα στη μεταμνημονιακή εποχή, ο «Φ» ζήτησε τη γνώμη πέντε γνωστών ακαδημαϊκών από τον χώρο της οικονομίας. Του Δημήτρη Βαγιανού (London School of Economics),

του Κώστα Μήλα (Πανεπιστήμιο του Λίβερπουλ), του Θεόδωρου Πελαγίδη (Πανεπιστήμιο Πειραιά), του Παναγιώτη Πετράκη (ΕΚΠΑ) και του Γιώργου Παγουλάτου (Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών). Κοινός παρονομαστής των απόψεων και των πέντε είναι ότι συνεχίζουμε να τρώμε από τις σάρκες μας, και ότι μετά τόσα χρόνια μνημονίων, παλιές και νέες παθογένειες της οικονομίας κρύβονται σαν βόμβες κάτω από το χαλί, έτοιμες να ενεργοποιηθούν ανά πάσα στιγμή. Ελάχιστους μήνες πριν από την έξοδο από το μνημόνιο, και οι συνομιλητές μας συμφωνούν ότι ελάχιστες από τις ουσιαστικές, και όχι τυπικές, για κάτι τέτοιο προϋποθέσεις έχουν πραγματικά εκπληρωθεί.

Η καταναλωτική εμπιστοσύνη παραμένει υποτονική, στις επενδύσεις οι επιδόσεις είναι χαμηλές, ενώ στις μεταρρυθμίσεις επικρατεί η νοοτροπία της απλής εκπλήρωσης των προαπατημένων. Αρκεί δηλαδή αυτά να βγαίνουν από τη λίστα των εκκρεμοτήτων (μέσω της ψήφισης κάποιου νόμου ή την έκδοση κάποιων υπουργικών αποφάσεων), δίχως να νοιάζεται κανείς για τον πραγματικό τους αντίκτυπο σε οικονομία και κοινωνία.

Ας μη μας προκαλεί ενοχλήσεις η έκπληξη, όπως σημειώνει εις εκ των πανεπιστημιακών, ότι το σενάριο πολλών αναλυτών για την επόμενη δεκαετία μιλά για χαμηλό μέσο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, της τάξης του 1%-1,5%. Και επειδή η Ελλάδα έχει ακόμη αρκετό δρόμο να διανύσει για να κερδίσει την εμπιστοσύνη επενδυτών και αγορών, κάποιοι εκ των συνομιλητών μας επισημαίνουν την αναγκαιότητα, μετά τον Αύγουστο, ένταξης σε μια προληπτική γραμμική πίστεως ή ένα υβριδικό σχήμα επίβλεψης της οικονομίας.

Οικονομικά «αιχμάλωτοι»

Στην επιβεβαίωση των δυσοίωνων εκτιμήσεων συνδράμουν τα τελευταία στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων για τις κατασχέσεις τραπεζικών λογαριασμών το 2017, όσο και εκείνα του ΙΟΒΕ για τις διακυμάνσεις του κλίματος των επιχειρηματικών προσδοκιών τον Μάρτιο που πέρασε. Δείγμα του πόσο μεγάλος είναι ο αριθμός των οικονομικά «αιχμαλώτων» Ελλήνων είναι ότι πέρυσι κατασχέθηκαν 1,7 εκατ. τραπεζικοί λογαριασμοί, με τη συντριπτική πλειονότητα των οφειλετών να χρωστούν έως 500 ευρώ. Έχει επίσης ενδιαφέρον ότι το 87,7% των οφειλετών προς την Εφορία, ήτοι πάνω από 3,5 εκατ., εμφανίζουν ληξιπρόθεσμες οφειλές κάτω των 5.000 ευρώ. Δηλαδή ο μισός οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι «αιχμάλωτος» για λιγότερο από 5.000 ευρώ. Δεν ανησυχεί προφανώς ότι θα τον κατάσχουν κάποιο τραπεζικό λογαριασμό, είτε επειδή έχει μηδενικό υπόλοιπο, είτε γιατί όσα εισοδήματα αποκτά δεν φαίνονται, καθώς είναι «μαύρα».

Ετερος ανησυχητικός δείκτης για τα σύννεφα που συσσωρεύονται, είναι ότι επτά στους δέκα καταναλωτές μόλις τα βγάζουν πέρα, σύμφωνα με τη μηνιαία έρευνα του ΙΟΒΕ. Διακόποντας την ανοδική τροχιά των προηγούμενων μηνών, ο δείκτης οικονομικού κλίματος του ΙΟΒΕ υποχώρησε τον Μάρτιο σε χαμηλότερα επίπεδα, στις 99,8 (από 104,3) μονάδες. Εξέλιξη που έρχεται ως απόρροια σημαντικής εξασθένησης των επιχειρηματικών προσδοκιών σε όλους τους επιμέρους τομείς, οι οποίοι τέσσερις μήνες πριν από την αποφοίτηση της χώρας θα έπρεπε να αποπνέουν αισιοδοξία και να παρουσιάζουν ισχυρή δυναμική.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΓΙΑΝΟΣ

«Μέτριες επιδόσεις και χαμηλοί ρυθμοί την επόμενη δεκαετία»

Στην απουσία όλων εκείνων των ενδείξεων ότι η Ελλάδα είναι σε θέση να σταθεί στα πόδια της, αναφέρεται ο Δημήτρης Βαγιανός, καθηγητής Χρηματοοικονομικών στο London School of Economics. Μπορεί, όπως λέει, το 2017 να αυξήθηκε το ΑΕΠ κατά 1,4% και οι επενδύσεις κατά 9,6% ή να μειώθηκαν ελαφρά τα κόκκινα δάνεια, αλλά η βελτίωση δεν είναι ικανοποιητική, ως μέρος της γενικότερης εικόνας. Αφενός ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ήταν από τους χαμηλότερους στην ευρωζώνη, ενώ θα έπρεπε να συμβαίνει το αντίθετο, αφού η οικονομία υπολειπεται. Αφετέρου το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει ελλειμματικό

και με ελαφρά αυξανόμενη τάση, παρά την μεγάλη εσωτερική υποτίμηση από την αρχή της κρίσης. Την ίδια στιγμή το επιχειρηματικό περιβάλλον χειροτερεύει: Στην κατάταξη Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Ελλάδα έχει χάσει 10 θέσεις από το 2015, ενώ είχε κερδίσει 51 την περίοδο 2009-2014. Τα φορολογικά και ασφαλιστικά βάρη για επιχειρήσεις και εργαζομένους είναι από τα υψηλότερα στον ΟΟΣΑ, η δομή και τα κίνητρα στο Δημόσιο δεν έχουν ουσιαστικά αλλάξει, ενώ σε τομείς, όπως η Παιδεία, έχει σημειωθεί σημαντική οπισθοδρόμηση. Δεν θα πρέπει επομένως να μας εκπλήσσει, σημειώνει ο κ. Βαγιανός, ότι το βασικό σενάριο πολλών διεθνών αναλυτών μιλά για χαμηλό μέσο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας κατά την επόμενη δεκαετία, γύρω στο 1% με 1,5%.